

Rasa MURAUŠKAITĖ

MUZIKA DRAMOS TEATRE

POKALBIS SU TEATRO KOMPOZITORIAIS FELIKSU BAJORU, ANTANU KUČINSKU,
BRONIUMI KUTAVIČIUMI, FAUSTU LATĖNU, ALGIRDU MARTINAIČIU, GIEDRIUMI PUSKUNIGIU

Prieš vienerius metus turiningoje „Lietuvos teatro amžiaus“ programoje įvyko „sunkiasvoris“ susibūrimas – pokalbis su šešiais lietuvių kompozitoriais, suformavusiais lietuviškojo dramos teatro muzikos fenomeną. Daugiau nei dvi valandas trukęs susitikimas – tarsi spalvingų emocijų, prisiminimų ir pasvarstymų kaleidoskopas, atvėręs duris į ypatingą epochą, prisotintą eksperimentų, pirmų kartų ir kūrybinio įkvėpimo, dar veikiančio ir nūdienos teatro realybę. Pokalbį moderavo ir publikaciją parengė muzikologė Rasa MURAUŠKAITĖ.

MUSIC IN THE DRAMA THEATRE

One year ago, within the framework of the rich programme ‘Lietuvos teatro amžius’ (A Century of Lithuanian Theatre) organised by the theatre researcher Daiva Šabasevičienė, a conversation with six Lithuanian composers who began the tradition of drama theatre music in Lithuania took place at the State Small Theatre of Vilnius. The encounter, lasting over two hours long, was like a kaleidoscope of colourful emotions, recollections and contemplations. It opened the doors to a very special era of theatre, full of experimentation, first attempts and creative inspiration, which can still be felt in the theatre today. The conversation was mediated and the publication was written by Rasa MURAUŠKAITĖ.

DAIVA ŠABASEVIČIENĖ. Šiandien mums – labai brangus vakaras. Susitinkame su svarbiausiais teatro muzikos kūrėjais. Tiesa, ne visi jie čia. „Lietuvos teatro amžiaus“ renginiuose kompozitoriai išskirti ne tik todėl, kad muzika – vienas esminių teatro segmentų. Lietuva turbūt vienintelė šalis Europoje, turinti dramos teatro kompozitorius. Tai ne tik pavadinimas, „chemiškai“ susiformavęs žodis. Kompozitoriai padėjo sukurti didžiąją mūsų teatro kultūrą. Dėl to, šimtmečio akivaizdoje, norisi pirmiausia šiems žmonėms pasakyti „ačiū“ už visą tą epochą, kurią jie sukūrė. Taip pat atkreipti dėmesį į tai, kad būtent dramos teatras, kartu su režisieriais, scenografais, kompozitoriais, atspindi mūsų valstybės raidą. Atrodo, tereikia susiskambinti ir susirinkti, tačiau taip nėra – praktiškai sunku kalbėti. O temų pokalbiui yra įvairių. Kažkada,

dirbdami teatre su Antanu Kučinsku, išleidome du kompaktinius diskus. Pirmasis, kurį girdėjome skambant, fiksavo labai svarbų įvykį – teatro muzikos proveržį. Prisimenu garsųjį Vytauto Landsbergio tekstą po Broniaus Kutavičiaus „Strazdo – žalio paukščio“ „Kultūros baruose“, kuris vadinosi „Opera per drama“. Tuomet studijavau Peterburge, ir, pamenu, muzikologai traukiniais važiavo į Kauną, aš pati – taip pat. Niekas Rusijoje nesuprato, kodėl Lietuvoje egzistuoja toks fenomenas, kad dramos teatre muziką galima laikyti atskiru segmentu.

RASA MURAUŠKAITĖ. Daiva pasidalijo gyvais atsiminimais, gyvais įspūdžiais apie tai, ką kadaise sukūrė šie kompozitoriai. O man įdomu pažvelgti į tai iš perspektyvos. Pradėdama

Projekto „Lietuvos teatro amžius“ renginys – susitikimas su teatro kompozitoriais. Valstybinis Vilniaus mažasis teatras, 2018, lapkričio 8. Muzikologė Rasa Murauskaitė, kompozitoriai Feliksas Bajoras, Algirdas Martinaitis, Faustas Latėnas, Bronius Kutavičius, Giedrius Puskunigis, Antanas Kučinskas. Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka. „Lietuvos teatro amžiaus“ archyvas

pokalbį norėčiau kreiptis į gerbiamą Bronių Kutavičių. Jūs padarėte milžinišką įtaką ne tik teatro muzikai, bet ir lietuvių muzikai apskritai. Esate iš Panevėžio krašto, o Panevėžys teatro klausimais ilgą laiką žengė pirmosiose gretose. Įdomu būtų sužinoti, kokia buvo Jūsų pirmoji pažintis su teatru.

BRONIUS KUTAVIČIUS. Buvau dar mokinyš Panevėžio muzikos mokyklos smuiko klasėje. Teatras neturėjo savo muzikantų, tad į pagalbą vis kviesdavo profesionalus – muzikos mokyklos dėstytojus, net vyresnio amžiaus mokinius. Kai buvau gal paskutinėj klasėj, Miltinis manęs paprašė tapti jo mokytoju – norėjo groti smuiku. Žinote ką? Aš sutikau, o jis neblogą pinigėlių duodavo. Didžiausia problema buvo ta, kad užduodavau jam etiudus, pjeses, o šis nesimokydavo. Atėjęs vis stengdavosi nusukti kalbą kitur – imdavo klausinėti manęs, kaip sekasi, smičių taip sunkiai traukdavo... Paskui išėjau į kariuomenę ir grįžau po ketverių metų – reikėjo pabaigti muzikos mokyklą. Vėl nuėjau į teatrą, kur Miltinis mane sutiko jau kitaip – kaip suaugusį žmogų. Akompanuodavau jo spektakliams fortepijonu, o vėliau jis sužinojo, kad studijuoju kompoziciją, ir užsakė man parašyti muziką spektakliui. Paskui daug dirbau su režisieriais – ilgas būtų jų sąrašas. Aišku, negalėčiau rungtyniauti su Faustu Latėnu, kuris tapo vienu pagrindinių šiuolaikinio teatro kompozitorių.

R.M. Tuo pat metu rašėte ir tokius legendinius kūrinius kaip „Panteistinė oratorija“, „Paskutinės pagonių apeigos“. Ar būta sąsajų tarp jūsiškės teatro ir koncertinės muzikos?

B.K. Šios muzikos – kiek skirtingo pobūdžio. „Paskutinės pagonių apeigos“, kitos oratorijos, kurias parašiau – kita sfera. O teatro muziką, būdavo, parašau ir per daug nesureikšminu. Žinau tik tiek, kad anksčiau teatro muzika skambėdavo ir koncertuose – Balsio, Juzeliūno kūriniai teatrui. Dabar to nėra.

R.M. Norėčiau kreiptis į Giedrių Puskunigį. Žinau, kad Bronius Kutavičius buvo Jūsų kompozicijos dėstytojas Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje. Neklystu?

GIEDRIUS PUSKUNIGIS. Ir yra.

R.M. Tad ar veikė Broniaus Kutavičiaus muzika teatrui Giedriaus Puskunigio muziką teatrui?

G.P. Šiaip tai ne, bet klausimas ambivalentiškas. Dar paauglystėje man ypatingą įspūdį padarė Kutavičiaus „Paskutinės pagonių apeigos“. Tai muzika, sujungta su teatru. Tad atsakymas į klausimą būtų – ir taip, ir ne.

R.M. Kitas mano klausimas skirtas gerbiamam Feliksui Bajorui. Prieš aštuonerius metus vyko toks pokalbis tarp muzikologės Veronikos Janatjevovos ir kompozitoriaus Šarūno Nako. Pastarasis kaip ypatingą muzikos teatre atsinaujinimo laiką išskyrė septintąjį dešimtmetį. Jūs pats į teatrą atkeliavote panašiu metu. O ir savo knygoje pasakojate, kad jau pirmuosiuose spektakliuose naudojote tokius garsus kaip popieriaus šlamėjimas, įvairūs šnabždesiai, ko iki tol nebūdavo. Kaip į tai reagavo publika, kaip – režisieriai?

FELIKSAS BAJORAS. To anksčiau nebuvo, nes nebuvo manęs (*juokiasi*). Žinoma, juokauju. Visa mano šeima buvo susijusi su teatru. Mama nuo seno dalyvaudavo klotimo teatro spektakliuose. Visur, kur tik mokytojaudavo, organizuodavo spektaklius su mokiniais. Pati rašė didaktines dramas, net yra parašiusi operetę vaikams, kuri buvo pastatyta mokykloje. Kuprevičius parašė muziką, bet ne Giedrius, o jo tėvas. Tad aš nuo seno buvau lydimas teatro. Dar studijuodamas smuiką nuolatos vaikščiodavau į teatrą – aplankydavau kiekvieną spektaklį. Žinojau ir aktorius, ir spektaklius. Tik Miltinio mažiausiai, nes jie čia neatvažiuodavo. Teatre pailsėdavau nuo muzikos. Jame tarsi patenki į kitą būtį. Būdavo, eidavau į tą patį spektaklį, tik su kita aktorių sudėtimi – man įdomu, kaip tas ką padarys, kaip kitas. Jaučiau teatrą, ir kai man pasiūlė dirbti Jaunimo teatre, nekilo jokių problemų. Bemat surašiau muziką spektakliui „Romeo ir Džuljeta“. Jis man iškart asocijavosi su špagomis – iš špagų ritmo padariau muziką, dar šioki tokį aidą uždėjau. Sako, buvo efektinga. Vėliau mane pasikvietė Kazimiera Kymantaitė – klasikė, o darėme tokią modernišką muziką. Aktoriai, pavyzdžiui, turėjo tokią maldą – kiekvienam sava linija, nežiūrint, ką daro kiti. Taip moderniška, kad dabar taip nepadarytum. Jurašui labai patiko, todėl irgi pradėjo mane visur kviesti. Su Kymantaite kūrėme „Oratorių“, „Maniaką“, „Pranašą Joną“. Režisierė, kuri statė „Ameriką pirtyje“, kūrė tokius moderniškus spektaklius. Ir neturėjau konfliktų su režisieriais, gal tik su Henriku Vancevičiumi Akademiniam teatre.

R.M. Jūs esate vienas tų kompozitorių, kurie daug rašė ir *apie* muziką teatrui. Viename savo straipsnių esate minėjęs, kad muzika turi būti savarankiška, o režisierius privalo neužgniaužti kompozitoriaus kūrybiškumo. Minėjote tą vieną konfliktą, tačiau, žvelgiant plačiau, ar režisieriai būdavo atviri kompozitorių idėjoms?

F.B. Ten nebuvo konflikto – tiesiog Vancevičius pasėdėjo repeticijoje, paklausė muzikos ir kitą dieną pasakė, kad jos neaudos – pasikvietė Balsį. Jis paprasčiausiai nesuprato arba nemokėjo jos panaudoti, nes dažniausiai aš pats viską įstatydavau ten, kur reikia.

R.M. Dabar prašau perduoti mikrofoną Algirdui Martinaičiui. Jei neklystu, atėjote rašyti muzikos teatrui 1973 metais ir aktyviai rašote iki šiol. Koks tas teatro virusas, kuriuo esate užsikrėtęs iki šiol?

ALGIRDAS MARTINAITIS. Pirmiausia galbūt literatūra – tai man artima. Kaip ir muzikos pritaikymas, kuris buvo svarbus jaunam kompozitoriui – išgirsti savus garsus, savo muziką. Manau, tą patį pasakytų ir kolegos, nes visi pradėjome rašyti teatrui gana jauni.

R.M. Man Jūsų muziką tenka išgirsti įvairiuose kontekstuose. Ateinu į teatrą – Algirdo Martinaičio muzika; nueinu į simfoninės, sakralinės muzikos koncertus – vėl Jūsų kūriniai. Ar skiriamas teatro ir vadinamojoje „grynojoje“ muzikoje?

A.M. Čia klausimas apie ištikimybę. Labiau ištikimas esu savo koncertinei muzikai, o teatro muzika, galima sakyti, tar-

Kompozitorius Feliksas Bajoras.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka

si antraeilė. Tačiau panašumų yra. Tam tikri teatro motyvai ateina į mano koncertinę muziką ir atvirkščiai. Jos viena kitą papildo. Teatras yra tarsi pastovus budėjimas prie įvairios muzikos, nes jam rašai tai, ko reikia, o ne tai, ką pats sugalvoji. Visą laiką budžiu prie garso. Kartais, rašant muziką prastesniam spektakliui, būna net įdomiau, nes galiu sau leisti kai ką „pasukti“ kitaip, padaryti kai ką dėl savęs...

R.M. ... paeksperimentuoti. Būna, kad muzika spektaklį išgelbėja?

A.M. Atsimenu, rašiau muziką, atrodo, „Skirgailai“. Jau iš repeticijų matėsi, kaip ten bus, ir man vienas aktorius pasakė: „Su muzika tu čia viską išgelbėsi“. Taip ir buvo.

R.M. Kitą klausimą norėčiau užduoti Jums ir Faustui Latėnui. Muzikologai judu yra pakrikštiję „naujaisiais romantikais“. Ar sutinkate su tokiu „titulu“?

FAUSTAS LATĖNAS. Man patinka būti romantiku – romantikai tokie nekonkretūs, plaukioja, svajoja (*juokiasi*). O Tau?

A.M. Muzikologams visada viską reikia įvardinti. Jie turi kažką sugalvoti, nes kitaip jiems neramu (*juokiasi*). Per ilgesnį laiką muzika keičiasi, ir pavadinti ją vienu štampu nėra teisinga. Romantinė dvasia, kalbant apie tam tikrą individualizmą, emocinius pojūčius, gali likti, tačiau ji keliauja per įvairias muzikos kryptis.

F.L. Aš jau galvoju apie kitą klausimą.

R.M. O kitas klausimas toks. Antanas Kučinskas savo straipsnyje yra rašęs, kad „situaciją muzikos požiūriu Akademiniame teatre aktyviau keitė režisieriai Irena Bučienė, Rimas Tuminas, pradėję dirbti su jaunaisiais to meto kompozitoriais – Faustu Latėnu, Algirdu Martinaičiu, Mindaugu Urbaičiu ir kt.“ Pats pirmasis Jūsų darbas teatre buvo Irenos Bučienės „Piteris Penas“, vėliau sekė kiti. Prisiminkite tą laiką, kai vyko savotiškas teatro muzikos sujudimas. Jautėtės reformatoriais?

A.M. Galiu atsakyti už Faustą. Prisimenu tą laiką, kai vyko „Piterio Penos“ premjera. Styginių kvartetas, dainos – tai buvo naujas žvilgsnis. Patys aktoriai labai džiaugėsi tokiu melodizmu, kuris buvo jiems artimas.

F.L. Prieš atsakydamas norėčiau padaryti trumpą pauzę. Kartais būna, kad gyvenime pamirštame pasakyti ką nors svarbaus. Aš net atsistosisiu (*atsistoją*). Neleis man niekas iš čia susirinkusių – nei Algis, nei Giedrius, nei Antanas – pameluoti, kad tuo laikotarpiu, apie kurį kalbame, buvo trys mokytojai, trys muškietininkai, arba, „mohikanai“, pripažinti mūsų, Europos, pasaulio. Trys tuo metu dar jauni žmonės, šalia kitos savo muzikos kūrė teatrui. Tai Bronius Kutavičius, Feliksas Bajoras ir Osvaldas Balakauskas. Man buvo žymiai lengviau pradėti savo kelią teatre, kai turėjau tokius pavyzdžius. Labai gaila, kad čia nėra mano mokytojo Giedriaus Kuprevičiaus, kuris tuo metu į kūrybą teatrui taip pat buvo labai įsitraukęs. Esu Jums labai dėkingas, Feliksai ir Broniau. Noriu Jums padėkoti, kad mane pastūmėjote į šį kelią.

(*Atsisėda*)

Dabar galiu atsakyti. „Piteris Penas“ buvo pirmasis mano rimtas darbas teatre, iškart – Didžiojoje scenoje, Akademiniame. Apie tai tuo metu svajodavo visi. Aš dėkingas Irenai Bučienei, kuri irgi ieškojo kažko naujo, neįprasto. Kaip Algis paminėjo, tokia muzika buvo artima artistų supratimui, vidiniam muzikos pajautimui. Daug su jais bendraudavau – vaikščiodavau į vadinamojo „Dalios Tamulevičiūtės dešimtuko“ repeticijas, kur Kostas Smoriginas grodavo gitara, dainuodavo savo dainas. Keisdavomės dainomis – jis ir manąsias atlikdavo. Žinojau, ką aktoriai mėgsta dainuoti. Sigitas Račkys, kuris sakydavo, kad jam dramblys ant ausies užlipo – net ir jis tame spektaklyje dainavo. „Piteris Penas“ buvo smagus, gražus darbas, kuris gyvavo labai ilgai. Paskui buvo Jaunimo teatre atnaujintas tais teatrams ir valstybei neturtingais laikais. Spektaklis buvo sukurtas kukliomis sąlygomis, bet mėgstamas tiek vaikų, tiek tėvelių. Labai reta, kad spektakliai vaikams sujaudina ir tėvėlius, ypač – mamas. Visada prisimenu tą finalinę sceną, kai Piteris Penas skrenda po trisdešimties ar keturiasdešimties metų pas savo Vendę. Įskrenda pro langą ir mato, kad ten sėdi mergaitė, bando ją kalbinti, bet supranta, kad čia – nebe ta pati Vendė. Jo Vendė sėdi už stalo žilais plaukais. Moterys verkdamo, ir aš verkdavau kažkodėl (*juokiasi*). Būdavo graudu, šilta, ir to reikėjo. Dabar irgi tokių spektaklių reikia. Bronius gražiai pasakė, kad teatro muzika leidžia tarsi būti ne tokiam atsakingam kaip prieš grynąją kūrybą. Teatre kompozitorius gali fantazuoti – vieną dieną muzika suskamba vienaip, kitoje repeticijoje gauni jau kitą variantą. Mūsų pagrindinė „kalvė“ buvo „Lėlės“ teatras ir visi spektakliai su Vitalijumi Mazūru. Jis buvo didžiausias teatro muzikos eksperimentų kaltininkas. Muzikinės dalies vedėju „Lėlės“ teatre buvau dešimt metų, susidūriau su daugelio autorių muzika. Ten galėjai eksperimentuoti, kurti ne taip, kaip nori režisierius ar kaip nori Vitalijus Mazūras, o taip, kaip nori tu. Mazūras sakydavo: „Kurk kaip tau atrodo, o paskui kažką padarysime“. Buvo turtingi, geri metai, per juos sukauptas muzikinis teatro turtas iš dalies ir dabar duoda savo vaisius. Jaunoji karta ne visada žino, kas dėjosi teatre tuomet – o reikėtų žinoti.

R.M. Nepatingėjau paskaičiuoti, ir, jeigu matematika neapgauna, esate parašęs muziką dviem šimtams aštuoniolikai spektaklių. Ar pats kada nors skaičiavote?

F.L. Skaičiai ne visada ką nors reiškia. Skaičiuoju tuos spektaklius, kurie kuo nors reikšmingi teatrui, konkrečiau režisieriaus kūrybai ar man. Būna jų ir mažiau sėkmingų ar nesėkmingų, būna proginių. Tai mano pasirinktas gyvenimo būdas, kurio nesigailiu.

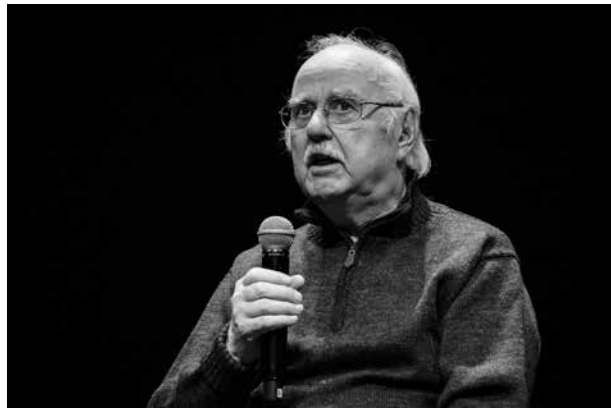
R.M. Užsiminėte, kad kai kurie spektakliai svarbesni kultūros istorijai ar Jums asmeniškai. Kuriuos išskirtumėte?

F.L. Išskirčiau darbus su konkrečiais režisieriais – visi spektakliai su Irena Bučiene, kuri yra tarsi mano „teatro mama“, atvedusi mane į teatrą. Išskirčiau spektaklius su Dalia Tamulevičiūte, mūsų teatro patriarcho, išugdžiusia daug artistų, teatro kūrėjų, scenografų ir muzikų. Ji įnešė į teatrą etiką, moralę – aš laimingas, kad man teko su ja dirbti. Aišku, yra ir dabar kuriančių – Eimuntas Nekrošius, Rimas Tuminas. Neišskirčiau konkrečių spektaklių – visi jie geri. Tik gaila, kad kai kurių įrašus dar galima pažiūrėti *YouTube*, bet ne visų. Kažkada mano svajonė buvo padaryti tokią „Aukso fondo teatrą“, kuriame būtų atstatyti reikšmingiausi spektakliai. Eimuntas, atsimenu, prieš keletą savaičių dar man sakė: „Pasižiūrėjau vieno mūsų spektaklio įrašą ir galvoju – kaip buvo galima tokią spektaklį padaryti? Aš dabar tokiam režisieriui nusilenkičiau“. Praeidavo dveji ar treji metai, kol spektaklis gimdavo. Aktoriai niekur nelakstydavo, kita vertus, nebuvo ir kur. Jie į spektaklį sunešdavo tiek energijos, atsidavimo. Su vaikais nakvodavo teatre – toks buvo vadinamosios teatro šeimos gyvenimas. Dabar teatras pasidarė, kaip Feliksas sako, „parduotuvė muzikos tema“. Daug ką praradom, bet ypatingo nieko neatradom.

R.M. Padėkojote Broniui Kutavičiui, Feliksui Bajorui už tai, kad jie buvo savotiški netiesioginiai Jūsų mokytojai, bet paklausti norėčiau ir apie Jūsų tiesioginį kompozicijos dėstytoją Eduardą Balsį, minėjote ir Giedrių Kuprevičių, kurio mes šįvakar labai laukėme ir kuris, deja, negalėjo čia dalyvauti. Galbūt perėmėte tam tikrus jų muzikos rašymo principus?

F.L. Nesakyčiau, kad kažką perėmiau iš profesoriaus Eduardo Balsio, daugiau – iš Giedriaus Kuprevičiaus. Iš jo – drąsa nebijoti paprastos harmonijos ir melodijos. Už tai mane vėliau ir bardavo, nes šie bruožai persismelkė ir į mano koncertinę muziką. Tuo metu buvo labai drąsu naudoti paprastą akordą, nes skambėjo aleatorika ir pan. Reikalingi dalykai skambėjo – reikėjo ir to pompos pūtimo ar popieriaus šiugždenimo, tačiau paprastu melodiku būti buvo drąsu. Visgi jei jauti, kad nori tokia kalba kalbėti – nieko nepadarysi.

R.M. Kitą klausimą užduoti norėčiau visiems. Teatrolagai, muzikologai išskiria Jono Vaitkaus teatro muzikalumą. Jei neklystu, daugeliui jūsų yra tekę dirbti su šiuo režisieriumi. Jis režisavo Broniaus Kutavičiaus „Strazdą – žalią paukštį“, Felikso Bajoro „Dievo avinėlių“, pirmieji Antano Kučinsko darbai taip pat buvo Vaitkaus spektakliuose. Žinome Algirdo

Kompozitorius Bronius Kutavičius.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka

Martinaičio „Vėlines“, „Eglutę pas Ivanovus“. Gal galėtumėte pasidalinti mintimis apie tą Vaitkaus teatro muzikalumą?

ANTANAS KUČINSKAS. Galvoju, ką čia protingo apie tai pasakius. Drąsiai galiu pripažinti, kad Jonas Vaitkus buvo mano „krikštatėvis“. Atėjau į teatrą būdamas jaunas, ką tik studijas baigęs kompozitorius, kuriam reikėjo iš kažko gyventi. Atsitiktinai pakliuvau prie garso pulto, tada, atrodo, Feliksas buvo muzikinės dalies vedėjas. Gal po metų ar pusantrų sutikau Vaitkų koridoriuje, ir jis paklausė: „Kuri muziką?“ – „Kuriu“, sakau. „Statau spektaklį ‘Persona’ – sukursi?“ Viskas. Prisiimenu, tada sintezatoriai būdavo tik keli – vieną Faustas turėjo. Kas turėdavo, tam būdavo gerai. Aš, pamenu, nuėjau pas Feliksą į namus, paliko jis mane vieną, ir aš kažką ten „minkiau“.

F.B. Jaunimo teatras nusipirko sintezatorių...

A.K....ir tai buvo įvykis. Tokie būtiniai prisiminimai. O dėl Vaitkaus muzikalumo – tikrai taip. Jis muzikalus, atviras, atiduodantis atsakomybę, bet ir pavojingas.

F.B. Atsimenu, statė Vaitkus spektaklį Kaune be jokios muzikos. O pats spektaklis buvo toks muzikalus – kiekvienas prisilietimas pirštais, viskas, ką aktoriai darė scenoje, buvo labai ritmiška, muzikalu. Pats muzikaliausias spektaklis buvo be jokios muzikos. Buvo „Unija“, spektaklis, kur reikėjo išmokyti aktorius dainuoti. Dainuoti taip, kad būtų įdomu. „Mediniai balandžiai“ – koks muzikalus spektaklis!..

A.M. Vaitkus mane pasikvietė, kai Kaune statė Krėvės „Šarūną“. Pirmieji jo žodžiai buvo: „Daryk, kaip galvoji“. Kalbėjome, kad reikia choro, o Vaitkus sukviatė gal keturiasdešimt ar penkiasdešimt aktorių. Aš juos susistačiau ir rodau: „Vidurys – „aaaa“, viršus – „aaaa“ (aukščiau), apačia – „aaaa“ (žemiau)“. Taip ir paruošiau galingą chorą. Buvo įdomu, nes aktoriai manimi patikėjo – visi susirinkdavo į repeticijas. Vėliau Vaitkus man leisdavo viską, ką sugalvodavau. Jam prieš tai papasakodavau, jis pritardavo – taip ir vykdavo darbas.

R.M. Gal Bronius Kutavičius dar gali ir „Strazdą – žalią paukštį“ prisiminti?

Kompozitorius Algirdas Martinaitis.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka

B.K. Nežinau, kas čia gali būti įdomu. Viskas padaryta, viskas užrašyta, įrašyta. Nors įrašyta ne viskas. Jeigu nori rasti įrašą seniau skambėjusio kūrinio – sudėtinga. O šiaip – mėgstu eksperimentuoti, ieškoti įvairių skambesių. Savu laiku ir vėnis, ir akmenis, stiklą ir pjūklą naudoju. Geras instrumentas pjūklas – dejuoja, verkia. Įdomu rašyti muziką, ačiū.

R.M. Įdomu rašyti, kai pavyksta taip puikiai, kaip Jums. Norėčiau grįžti prie Antano Kučinsko, apie kurio muziką kalbėdami kritikai vis pastebi, kad to teatro ir jo koncertinėje muzikoje daug. Ar tai tiesa?

A.K. Metams bėgant pradedi save reflektuoti, analizuoti, kažkaip pozicionuoti. Galbūt atsitiktinai pakliuvau į teatrą, bet jeigu taip ilgai užtrukau, vadinasi, man jis patiko. Kitaip būčiau iš jo išsprūdęs kaip kokia plūdė. Lai būsiu romantiškas, bet programinis, kuriam patinka muzika sąlytyje su ne muzika. Vienas tų atvejų yra teatras, kitas tų atvejų – žodis, trečias – hepeningas, įvairūs *soundscape*'ai. Tai yra muzika, neužsidėjusi vienuolio gaubto, ne pati viena sau labai svarbi, į veidrodį žiūrinti. Toks ir būtų atsakymas.

R.M. Feliksas Bajoras pasakojo apie savo eksperimentus atėjęs į teatrą, pirmuosius žingsnius teatre prisiminė ir Algirdas Martinaitis, Faustas Latėnas. Jūs į teatrą atėjote dar kitu metu, 1998–2013-aisiais buvote ir LNDT muzikinės dalies vedėju. Papasakokite apie tą laiką teatre – per penkiolika metų teatro muzika turbūt irgi labai pasikeitė.

A.K. Čia jau beveik tradicija, kad muzikinės dalies vedėjas turi būti kompozitorius. Jei toks nesi – į vedėjus net nebandyk. Manau, kad labai daug naujo įnešė Giedrius.

G.P. Nesąmonė.

A.K. Gali nesutikti. Giedrius – tam tikra kitos kartos Fausto paralelė. Toks europietiškas balsas.

F.L. Čia nėra Gintaro Sodeikos, kurio kūryba taip pat įdomi; šiek tiek vėliau – Antanas Jasenka, Martynas Bialobžeskis.

G.P. Gerų kompozitorių daugiau nei gerų politikų – tai faktas (*juokiasi*).

A.K. Teatras keičiasi. Vis populiariesnis vadinamasis socialinis teatras, kuris dažnai balansuoja ant paprasčiausio imitacinio teatro ribos. Teatras nebeapasakoja istorijos. Jis nori būti pačiu gyvenimu, o gyvenime kompozitoriaus nereikia. Gyvenime tiesiog esi.

D.Š. Norėčiau taip pat papasakoti apie epochą, nes man beveik su visais jumis teko dirbti. Teatras pasikeitė labai smarkiai, ir tokio teatro, koks buvo, jau nebebus. Valstybės vairą labai dažnai laikė būtent kompozitoriai, beveik visi jūs taip pat vadovavote teatrams. Jūsų smegenys taip sutvarkytos – mastote struktūriškai, esate geri politikai. Teatrą, kurį pažinome, manau, labiausiai suformavo net ne režisieriai, kurie mums labai svarbūs. Tai kompozitoriai suformavo teatrus kaip stiprius organizmus. Pamenu, atėjau į teatrą, kai jame dirbo gerbiamas Feliksas Bajoras. Tada kam nors pasakyti, kad nėra laido, sugedo mikrofonas, buvo tiesiog neįmanoma. Antanas taip pat puikiai prisimena, jog tokio dalyko, kad kažkas ne taip, tiesiog nebūdavo. Galimybės buvo mažos, tačiau privaloma buvo aukščiausia kokybė. Tai, ką paliko Feliksas, ką Algirdas Martinaitis, nors ir būdamas labai švelnus, puoselėjo. Faustas Latėnas būdavo pirmas žmogus, kurį galėdavai sutikti teatre ir pasakyti „Labas rytas“. Jis buvo kaip ta vertikalė, prižiūrėjusi teatro organizmą. Su Antanu Kučinsku, labai kūrybingu žmogumi, puoselėjome meninį teatro židinį. Giedrius atėjęs atnešė labai daug kūrybiškumo. Visas teatras skambėdavo – buvo labai įdomu dirbti. Maža to, jis nuolatos kalbėdavo vien apie Kutavičių. Sakydavo, kad galėtų jam palei kojas gulėti, nieko jam daugiau nereikia. Visuomet kompozitoriai buvo teatro širdis. Šiandien to labai trūksta – pasibaigė epocha, kai kompozitoriai vadovauja muzikos skyriams. Vien dėl to teatras jau kitoks. Lietuva mažytė, nedaug yra muzikologų ir teatrologų. Ši žemė tarsi lieka be teorinio pagrindo, nes nėra teoretikų, kurie užsiimtų teatro muzikos kritika, ir tai – didžiulis nuostolis mūsų šaliai. Visi unikalūs Nekrošiaus, Tumino, Koršunovo spektakliai susiję su muzika. Reikia padėkoti Antanui, kuris išleido tuos du diskus – padarė didžiulį darbą.

A.K. Buvo tokia spinta, kur gulėjo visos juostos. Suvokiau, kad, jei nepaįsiu, jos paprasčiausiai išnyks. Manau, jog didelėi daliai tų juostų taip ir atsitiko. Keletą prasukom, įrašėm. Nebūtų jų, nebūtų ir muzikos – kaip smėlio.

F.B. Dar norėčiau pridurti prie Daivos. Ji daugiau pasakojo apie Akademinį teatrą, nors aš didžiąją gyvenimo dalį praleidau Jaunimo teatre. Ten būta daug įtampos. „Meilė ir mirtis Veronoje“ stovėjo praktiškai ant mano pečių – visus aktorius reikėjo išmokyti dainuoti. Bagdonas vis atsisakinėjo, sakydamas, jog neturi balso. O po to kad pradėjo dainuoti! Smoringas irgi pradėjo dainuoti, paskui į bardus nuėjo. Praktiškai buvau vokalo dėstytojas, nors nieko apie vokalą neišmaniau.

R.M. Norėčiau dar grįžti prie Antano Kučinsko. Ir diskus leidote, ir straipsnius apie teatrą rašėte. Esate taip pat išleidęs metodinę knygėlę apie tai, kaip rašyti muziką teatru ir kinui.

A.K. Mes gi visi kompozitoriai empirikai – ateini į teatrą ir išmoksti, kaip rašyti. Juk tai ne tas pat, kas kurti simfoniją – turi komunikuoti su dramaturgija, kurti reikšmę. Ne apipavidalinti, ne makiažą uždėti, ne išgelbėti spektaklį, o sukurti reikšmę, kurią sutari su režisieriumi. Kadangi tuo metu trūko sistemingų metodinių leidinių, o LMTA dėstau tokius kursus kino režisieriams, apsisprendžiau išleisti tą knygelę. Kaip suprantu, studentai ja „maitinasi“ iki šiol.

R.M. Kokie pagrindiniai ten išdėstyti principai?

A.K. Muzika nėra antrinis dalykas. Nėra taip, kad reikšmė gimsta iš pjesės, o muzikai tereikia tą reikšmę paryškinti. Muzika – tarsi prožektorius scenoje. Jeigu iš vieno kampo pršviesiu, kris šešėlis – kursis tam tikra reikšmė, ir tai bus mano indėlis. Gal ant to prožektoriaus uždėsiu filtrą – stilistinį filtrą. Sako, teatro kompozitorius laisvesnis – kuria ne moderniai, o stilizuoja. Tačiau jis kuria reikšmę, o stilistika yra tik linzė, per kurią šviečia kompozitoriaus mintis.

R.M. Čia mums kalbantis buvo paminėta ir kritika. Pastaruoju metu teko šiek tiek pasigilinti į teatro muzikos kritikos būklę, aiškintis, ar kas nors apie tai išvis rašo. Deja, rašančių – labai mažai.

G.P. Ir ačiū Dievui.

A.K. Taigi išeini per premjerą, nusilenki, gauni gėlių su visais.

F.B. Ir nerašydavo. Yra net mano straipsnis apie teatro muziką – „Dukra ar podukra?“

A.M. Tai klausimas, liečiantis lietuvių muziką apskritai. Pastebėjau, kad tie kompozitoriai, kurie rašo muziką teatrui, yra tarsi perstatomi į kitą eilę. Jie tarsi „sugadinti“, turintys „vitaminų trūkumą“. Žmonės gana riboti, nesidomi garsine įvairove. Mes, kompozitoriai, domimės kino ir teatro muzika, džiazu, populiariąja muzika, ką vėliau savitai panaudojame teatre. Tai yra garsinė materija, skirta platesnei žmonių masei. Taip susiformuoja reiškinys, kad nei mes skaitom, ką rašo ir kas pasirašo, nei iš kritikų pusės jaučiam didesnį dėmesį. Kai rašo apie koncertus, naujus kūrinius, irgi dažnai būna prastai.

F.B. Manęs tai nesugadino teatras. Kadangi būdavo gaila tos medžiagos, kurią parašydavau spektakliui, dažnai ją panaudodavau koncertiniams kūriniams. Daug tokių galėčiau išvardinti. „Legenda apie meilę“ – variacijos kontrabosui su styginių kvartetu; „Unija“ – „Karo dainos“; „Mediniai balandžiai“ – septetas.

F.L. Antanas užsiminė apie sintezatorius. Būtų įdomu paanalizuoti jų raidą, apskritai teatro muzikos akustinį vystymąsi. Prisimenu, dar net Feliksas neturėjo savo sintezatorių, o pas mane atsirado nedidelis Casio. Pirmąkart panaudojau jį Tamulevičiūtės „Harolde ir Modėje“. Teatre būdavo įdomu dirbti – nauji, mums dar negirdėti garsai. Kažkas fantastiško! Pas

Kompozitorius Faustus Latėnas.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka

Feliksą namuose, būdavo, paspaudi klavišą ir, atrodo, kažkur danguj atsiduri – su kvartetu ar simfoniniu orkestru taip neišeis. Galėtų jaunesnis žmogus akustinę teatro muzikos istoriją parašyti – būtų įdomus darbas. Dabar visokios aparatūros pilna, tik minčių nebėra. Ką daryt, Feliksai?

F.B. Jūs pamiršote dar vieną kompozitorių, kuris rašė labai daug – tai Benjaminas Gorbulskis. Jį kviesdavo tokiems lengvesniems spektakliams, bet jis buvo mėgstamas.

A.M. Faustus užsiminė apie instrumentus, sintezatorius. Prisimenu laiką, kai Audrius Balsys įsigijo vieną – iš Amerikos, su naujais, gerais tembrais, pasirinkimas platus. Įrašinėdavau muziką toje pačioje studijoje kaip ir Faustus. Vieną kartą sakau Audriui: „Man reikia tembro, kur tokią *šlapią atmosferą* sukurtų. Jis man sako: „Čia yra Fausto tembras, negaliu tau duoti“ (*juokiasi*).

F.L. Kalbant apie sintezatorius, man visuomet būdavo labai įdomu, kokiais tembrais kompozitorius naudosis. Tai rodo jo skonį. Atrodo, rašo gerą kamerinę, koncertinę muziką, bet sintezatoriuje pasirenka tokius tembrus, kurių aš gyvenime nesirinkčiau. Nesuprantu, kodėl – ar skonio trūkumas, ar kas. Smuiko niekada nesugadinsi – smuikas yra smuikas, kvartetas yra kvartetas. Sintezatorius – gera galimybė pasirodyti, kad nelabai turi skonio. Čia kaip ciberžolė, kurią bandytum iškepti ar išvirti, nors jos tereikia truputį priešėmėms pridėti.

R.M. Matau, kad nuobodžiauja Giedrius Puskunigis, tad kreipiuosi į jį. Sakėte, jog ačiū Dievui, kad kritikai nerašo, tad kaip tik – apie Jus parašyta kritiko citata. „G. Puskunigis, tarsi pritardamas kompozitoriaus Giedriaus Kuprevičiaus išsakytai minčiai, kad gera muzika teatre – ta, kurios nesigirdi, ieško jau kitokių – švelnių, neįkurių, su spektaklio emociu lauku susiliejančių muzikinių pustoniu“. Antanas Kučinskas savo tekste „Muzika teatro scenoje ir už jos“ taip pat yra prisiminęs šią frazę, kuri kartais sklendo ore, esą gera muzika teatre yra ta, kurios nesigirdi. Ką pats apie tai manote?

G.P. Ir pritariu, ir nepritariu. Mes vis kalbam apie muziką ir teatrą – yra įvairių teatrų, įvairių muzikų. Kiekviena situaci-

Kompozitorius Giedrius Puskunigis.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka

ja – skirtinga. Žmonės – skirtingi. Nėra recepto, kokie turi būti teatro ir muzikos santykiai – taip nebus niekada. Žmonių temperamentai skirtingi, ir į kiekvieną spektaklį, filmą jie įneša vis kitokių dalykų. Hemingway'jus yra genialiai parašęs – vienas žmogus nieko nepadarys. Mes priklausomi vienas nuo kito, esame empatiški. Tai ir yra esmė. Teatras toks ir yra. Nėra klišių, ar ne, Antanai? Visada mane palaikai. Buvo toks genialus Peterburgo kompozitorius Sergejus Kuriokinas. Atsimenu vieną jo frazę: „Muzika spektakliui turi būti bloga“.

A.K. Manau, kalbama apie paprastą dalyką – muzika nėra dėmesio centre. Muzika yra kontekstas. Kartais su studentais darome eksperimentus, kurie parodo, kad žiūrovas labiau tiki muzika, o ne tuo, ką mato teatre. Pavyzdžiui, sėdėčiau čia ir skambėtų baugi muzika, o kalbėčiau gražų tekstą. Jūs tikėtumėte ne tekstu, o muzika.

F.B. Apie tokią, kurios nesigirdi ir nerašo (*salė juokiasi*).

R.M. Užtat turi dar citatų apie Giedriaus Puskunigio kūrybą teatrui. Viena kritikė Jūsų muziką pavadino kinematografiška, autoreferentiška, keliaujančia. Sutinkate? Jau bijau klausyti, nes ką tik sakėte, kad viskas – reliatyvu.

G.P. Žiaurus klausimas.

F.L. Jeigu tardytų, vis tiek kažką pasakytum (*juokiasi*).

G.P. Ar galiu atsakyti vėliau? Dabar norėčiau – apie savo mokytoją. Kaip Čaikovskis yra pasakęs, kad jeigu ne Mozartas, jis nebūtų tapęs kompozitoriumi, taip aš noriu pasakyti, kad jeigu ne Kutavičius, aš nebūčiau tapęs kompozitoriumi. Jis yra mano mokytojas.

R.M. Labai gerai, kad Giedrius pasiliko mikrofoną, o kitą turi Faustas. Jūs abu geriausiai žinomi kaip teatro kompozitoriai. O kaip ambicijos rašyti koncertinę muziką? Ar per intensyvų teatro grafiką jos nelieta užgniauztos?

F.L. Galima, aš atsakysiu už Tave, Giedriau? Visi norime daryti tai, kas mums patinka. Norime dirbti mylimą darbą, turėti

mylimą žmogų, o ne taip, kaip „Marčioj“ – „suženyta“. Norime džiaugtis darbu ir už tai gauti atlyginimą. Į darbą eiti kaip į šventę. Teatro muzika man tai duoda. Rossinis muziką kūrė gal iki trisdešimt šešerių, o paskui užsiėmė mėgstamu darbu – virtuve. Jis pagalvojo, kad operos, kurias sukūrė, visur skamba, visi Europoje jas dainuoja – kam jam daugiau rašyti? Jis jautė kaip kurdamas receptus. Kalbant apie save, man tų koncertinių kūrinių, kuriuos sukūriau – užtenka. Iki šiol jie skamba visur – Europoje ir už vandenyno. Yra ir tokių, kurių dar nerodžiau, kurie dar stalčiuje, įrašuose – jiems dar ne laikas. O dirbdamas teatre jaučiu malonumą. Man smagu nueiti į „Lėlės“ teatrą, smagu Šiauliuose, Panevėžy, Kaune, Rusų dramos teatre. Muzika yra viena moteris, o ne divi.

G.P. Norėčiau papildyti. Dabar muzikos atlikimas labai niuansuotas. Nežinau, kaip Faustas, bet aš ne kartą esu patyręs, kad mano akademiniai kūriniai grojami visai ne taip, kaip sugalvojau. Užtat žymiai geriau jaučiuosi, kai gaunu užsakymą teatrui ar kinui. Susikviečiu mylimus muzikantus, dainininkus. Studijoje būname tiek valandų, kiek reikia, kad pasiektume *tą* garsą. Fiksuojam, įrašom. Esu nepriklausomas nuo dirigentų ir jų tempų. Jeigu parašai vieną, kodėl diriguoja kitą? Ir kaip prieiti ir pasakyti: „Čiagi 66 parašyta, o diriguoji 21?“ Įrašų studijoje paleidžiu ritmą, parodau, kur emociškai reikia užkilti, kur nusileisti – ir pavyksta: puikiausias įrašas!

F.L. Ar galėčiau aš pateikti klausimą? Pradžioje Daiva pasakojo apie lietuviško teatro fenomeną, neeilinį muzikos būvį jame. Čia sėdi du viso to kaltininkai. Norėčiau paklausti tiek Broniaus, tiek Felikso, kaip jiems atrodo, kodėl muzika lietuvių režisieriams pasidarė tokia svarbi? Kodėl atsirado toks muzikos poreikis? To nebuvo nei Latvijoje, nei Estijoje, nei Rusijos teatruose.

D.Š. Ir dabar nėra.

F.B. Būdavo atvejų, kad aktorius prieidavo ir pasakydavo: „Nežinojau, kaip vaidinti, o suskambėjo muzika, ir viskas pasidarė aišku“. Režisieriams irgi būna – nežino, ką daryti, tad paleidžia muziką.

B.K. Aš labai trumpai. Muzika smarkiai tobulėjo, ypač po karo. Nuo banalokos, labai papastos, iki aukščiausio lygio. Neminėsimė, kas ir kieno – daug Lietuvoje kompozitorių ir, sakyčiau, atlikėjų, dirigentų, kurie muziką labai praturtino. Tą jaučiu kaskart nuėjęs į koncertus, paklausęs premjerų – aukščiausio lygio muzika. Tad ir teatre ji nestovėjo vietoj.

F.B. Be to, buvom uždaryti – dėl to muzika taip ir vystėsi. Kaip Paganiniui – tėvas uždarė jį tamsiam kambary ir sako: „Grok“. Net valgyti neduodavo.

D.Š. Faustai, o kaip Jums atrodo? Čia yra kažkas kita.

F.L. Manau, kad Lietuva – unikalus kraštas.

D.Š. Kodėl Jūs negalėdavot kurti muzikos Maskvai?

F.L. Ten visiškai kitokios tradicijos. Ten net ir geriems režisieriams užtenka, kad jeigu linksma – uždės truputį Šostakovičiaus; jeigu meilė – tai Chopino. O Lietuvoje – ilgi pokalbiai, svarstymai, kas turėtų būti, kaip kurti vaidmenį, kokia turėtų būti sintezė su scenografija ir pan. Manau, kad tai unikalų.

A.M. Buvo laikas, kai muziką rašė Gorbulskis ar Belazaras – daug pavardžių, žmonių, kurie rašė lengvos stilstikos, pritaikomą „muzikėlę“. Vėliau atsirado kompozitoriai su platesniu akademinu pasirengimu. Atsimenu, buvo tokia patirtis Varšuvos nacionaliniame teatre. Ten muziką teatrui rašo panašiai į Gorbulskį – puikūs muzikantai, atsisėda, groja, pasakoja. Tačiau nėra to meninio lygio. Esu tikras, kad muzikos teatre pakilimui įtakos turėjo tai, kad ją rašė rimtą pagrindą turėję muzikai, taip pat ir režisieriai siekė naujovių – visa tai sukūrė rimtą muzikinį lauką.

F.B. Visur turi skambėti originali muzika – taip ir teatre. Bronius turėjo savo kelią, Balakauskas sukūrė sistemą, kokios nėra Europoj – jis dar nepakankamai įvertintas.

F.L. Lietuvių muzika teatre augo, spektakliuose jos daugėjo – geresnės ar mažiau geros. Tačiau nė vienas spektaklis be lietuvių kompozitorių neapsieidavo. Kartą susėdom su Eimuntu. Jis mane pakvietė ir pasakė: „Žinai, padarykim spektaklį, kur nebūtų ar beveik nebūtų muzikos“. Sakau: „Pasiikietai kompozitorių ir sakai, kad nori spektaklio be muzikos? Gerai, einam padarysim“. Ir ką – spektaklis baigėsi, o muzika skambėjo dar pusę valandos. Taip buvo bandoma padaryti spektaklį be muzikos.

F.B. Vakarais baigiasi, ir aš negaliu nepasakyti vieno dalyko. Šitoje salėje dirbau ketverius metus, čia repetuodavom, tačiau dabar viskas taip pasikeitę. Įėjau – fantastika!

F.L. Caro metais čia buvo žiemos sodas. Užmiršta, kad šitam pastate buvo „Rūtos“ draugija, kurios veikloje dalyvavo visi mūsų žymieji signatarai. Čiurlionis tapė čia savo uždangą. Kartu su Rimu Tuminiu, su ministerijos pagalba sugebėjome „ištraukti“ bent šią dalį kultūrai, nes visą kitą pasiėmė parduotuvės. Daiva ne veltui pasirinko Vilniaus mažąjį teatrą – Nepriklausomybės aktas buvo perskaitytas Filharmonijoje, o gimė čia, šiose patalpose. Čia buvo ir Basanavičius, ir visi kiti.

D.Š. Tai vienintelis po Nepriklausomybės susikūręs teatras – didžiulis įvykis.

G.P. Baigdamas norėčiau papasakoti anekdotą. Veiksmas vyksta Odesoje. Mama veda sūnelį į mokyklą, pas direktorių, kad priimtų į mokyklą. Direktorius pasižiūri į Iciką ir klausia: „Icikai, žinai, kiek yra metų laikų?“ Icikas susimąsto ir sako: „Šeši“. Direktorius pažiūri: „Icikai?“ Icikas dar kartą perskaičiuoja ir sako: „Šeši“. Direktorius rūščiai nusisuka, Icikai ašaros akyse, pasilenkia prie mamos. Mama sako: „Icikai, sūneli, kas tau?“ Icikas sako: „Mama, aš tikrai daugiau

Kompozitorius Antanas Kučinskas.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka

neatsimenu. Vivaldis, Haydnas, Čaikovskis, Glazunovas, Piazzola – daugiau neatsimenu“.

R.M. Prieš anekdotą dar norėjau paklausti. Cituojant Feliksą Bajorą, šiandien muzika teatre – „dukra ar podukra?“

F.L. Teatre, muzikoje atsiranda neaiškumo, neužtikrinimo, kas atsispindi ir kitur. Mes negalim užsidař kurti, kai matom, kas darosi laikraščiuose, internete. Kai matome, kad Lietuva vis nukraujuoja.

G.P. Teatre svarbiausia sutikti žmones – savo režisierius, savo aktorius, savo dailininkus. Net savo budėtoją, kuris tave pasitinka. Yra daug smulkmenų, iš kurių susideda visas kosmosas. Užtat paaiškinimo, kas yra muzika teatrui – nėra. Kiekvienas čia savo laiku esame sutikę savo žmones. Todėl čia ir esam. Teatras – didžiulis organizmas. Žiauriai fainas.

Parengė Rasa MURAUŠKAITĖ

Projekto „Lietuvos teatro amžius“ renginys – susitikimas su teatro kompozitoriais.
Valstybinis Vilniaus mažasis teatras, 2018, lapkričio 8.
Lauros VANSEVIČIENĖS nuotrauka.
„Lietuvos teatro amžiaus“ archyvas

